

روش‌شناسی پژوهش گردآوری اسناد شفاهی آموزش معماری داخلی در ایران^۱

نوشین ضیاءشهبانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۳۰

چکیده

پژوهش در مورد تاریخ آموزش معماری داخلی در ایران، مانند هر پژوهش تاریخی دیگری متکی بر شواهد و اسناد است. شواهدی نظیر اسناد مکتوب، تصاویر، آثار طراحی و معماری به‌جامانده و اسناد شفاهی یا حافظه تاریخی افرادی که به‌نوعی در ارتباط با موضوع پژوهش هستند. اغلب از پژوهش متکی بر اسناد شفاهی با عنوان تاریخ شفاهی یاد می‌شود که یکی از کارآمدترین انواع پژوهش در مطالعات تاریخی و اجتماعی است. امروزه این نوع پژوهش گسترش چشمگیری در مجامع تحقیقاتی و دانشگاهی دنیا داشته است؛ اما آیا هر شیوه و روشی در گردآوری اسناد شفاهی، تاریخ شفاهی است؟ در نگاهی ساده‌انگارانه تاریخ شفاهی معادل انواع مصاحبه یا سخنرانی در نظر گرفته شده است اما در حقیقت پژوهش تاریخ شفاهی فراتر از گردآوری و ثبت اطلاعات است. این نوع پژوهش حوزه‌ای تخصصی از مطالعات تاریخی است و فنون و آداب خاص خود را دارد که آن را از صرف گردآوری اسناد شفاهی متمایز می‌سازد. مبنای اطلاعات در تاریخ شفاهی مصاحبه است که با ساختاری مشخص و در نتیجه پژوهشی منسجم پیش می‌رود. مصاحبه گفتگویی هدفمند میان مورخ و مخبر را شکل می‌دهد که آن را از خاطره گویی مجزا ساخته است. علاوه بر اهمیت تعیین طرح تحقیقی تاریخ شفاهی مانند هر پژوهش دیگری دو وجه دارد؛ یک وجه نظری و یک وجه عملی. وجه نظری بنیان‌های فکری پژوهش را در برمی‌گیرد که ریشه در هدف و مقصد طرح دارد. وجه عملی به عبارتی همان مسائل عمومی در تاریخ شفاهی است و به جزئیاتی توجه دارد که برای هدایت طرح ضروری است و دستورالعمل‌هایی را جهت انجام مصاحبه، ثبت و نگهداری اسناد حاصل از پژوهش ارائه می‌دهد. در هیچ پژوهشی دو وجه نظری و عملی از یکدیگر جدا نیستند و آگاهی از هرکدام بر کیفیت دیگری می‌افزاید.

واژگان کلیدی: تاریخ شفاهی، گردآوری اسناد شفاهی، تاریخ آموزش معماری داخلی

۱. این مقاله از طرح پژوهشی گردآوری اسناد شفاهی آموزش معماری داخلی در ایران که از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ با حمایت معاونت پژوهشی و فناوری در دانشگاه هنر انجام شد برگرفته شده است. گزارش نهایی طرح پژوهشی در مرکز اسناد دانشگاه هنر نگهداری می‌شود.
۲. عضو هیئت علمی گروه معماری داخلی دانشگاه هنر و دانشجوی دکتری معماری دانشگاه علم و صنعت ایران.
آدرس: تهران. خیابان سرهنگ سخایی. شماره ۵۶. دانشگاه هنر. دانشکده معماری و شهرسازی
پست الکترونیک: n.ziashahabi@art.ac.ir

از تأسیس دانشکده هنرهای تزئینی و آموزش معماری داخلی در ایران حدود ۶۰ سال می‌گذرد. با وجود آن‌که آموزش رشته معماری داخلی در دوران معاصر آغاز شده است بخش قابل توجهی از اطلاعات مرتبط با سابقه آموزش، ساختار دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی به صورت مدون ثبت نشده و یا در طی سال‌های گذشته بنا بر دلایلی از دست رفته است. منابع مکتوب به‌جامانده نه تنها تصویر روشنی از پیشینه آموزش معماری داخلی در ایران به دست نمی‌دهد بلکه به حدی پراکنده است که فهم سیر تاریخی و ارتباط میان نقاط روشن را دشوار می‌سازد. در چنین شرایطی است که اهمیت اسناد شفاهی بیش از پیش جلوه‌گر می‌شود. در حقیقت رجوع به افرادی که در قالب دانشجو، استاد و یا متولیان امر آموزش بخشی از تاریخ آموزش را مستقیماً تجربه کرده‌اند و در تولید منابع مکتوب، اسناد تصویری، آثار طراحی و ساخته شده نقش بنیادی داشته‌اند راهگشای اطلاع از پرده‌های پنهان پیشینه خواهد بود. اغلب به چنین پژوهش‌هایی عنوان تاریخ شفاهی نسبت داده می‌شود اما آیا این انتساب به‌جاست؟ پژوهش تاریخ شفاهی چگونه پژوهشی است؟ آیا شفاهی بودن سند دلیل کافی برای عنوان تاریخ شفاهی است؟ آداب مواجهه با سند شفاهی چیست؟

در پی یافتن پاسخ پرسش‌هایی از این دست بخشی از طرح پژوهشی گردآوری اسناد شفاهی آموزش معماری داخلی در ایران به مباحث نظری تاریخ شفاهی اختصاص یافت. با توجه به اهمیت اسناد شفاهی در مطالعات تاریخی، فرهنگی و هنری که بخش قابل توجهی از مطالعات رشته معماری داخلی نیز از همین دست است در این مقاله نتایج حاصل از روش‌شناسی پژوهش تاریخ شفاهی مرور می‌گردد.

متن در سه بخش اصلی تنظیم شده است. مسئله بخش اول بیان چستی تاریخ شفاهی است و کلیاتی در خصوص تعریف، پیشینه، موضوع و سابقه آن در ایران را مرور می‌کند. به‌طور کلی پژوهش تاریخ شفاهی نیز مانند هر پژوهش دیگری دو وجه دارد. اول مبانی نظری طرح است شامل تنظیم پرسش‌ها، شناسایی مخبران^۱ و تعیین برنامه و نقشه راه پژوهش. وجه دیگر اما نظر به تجربه دارد و به هر آنچه در عمل به نظریات حاصل شده باشد اشاره می‌کند. بخش‌های دوم و سوم مقاله هرکدام به شرح یکی از وجوه نظری و عملی می‌پردازد. در نهایت در جمع‌بندی مطالب تلاش می‌شود مهم‌ترین نکاتی که پژوهشگر اسناد شفاهی باید در نظر داشته باشد مرور شود. توجه به این نکته ضروری است که در هیچ پژوهشی نظر و عمل از یکدیگر جدا نیستند و هر یک مکمل دیگری است.

چستی تاریخ شفاهی

غالباً آنچه از تاریخ شفاهی به ذهن خطور می‌کند بازگویی داستان‌هایی مربوط به گذشته یا بیان خاطرات است، اما در حقیقت تاریخ شفاهی یک اقدام برنامه‌ریزی شده، نظام‌مند و متمرکز است که به واسطه گفته افرادی که شاهد حادثه و ویژه‌ای بوده‌اند امکان درک زمان یا مکان آن حادثه را در آینده فراهم می‌سازد. مورخان تاریخ شفاهی کار خود را فعالیتی برای تکمیل اسناد و فرصتی برای ایجاد تغییر در محتوای اسناد و افزودن اطلاعات تکمیلی به آن بیان می‌کنند.

تاریخ شفاهی فرایندی دوسویه یا حتی چند سویه است که در چارچوب مشخصی انجام می‌شود و نمی‌توان آن را بیانات برگرفته از دانش راوی در نظر آورد. در واقع مدرکی است که ساختار سؤالات پرسیده شده و پاسخ‌های آن را منعکس می‌کند و مستند کردن تمام مراحل تولید و پردازش مصاحبه به جهت درک آیندگان از وضعیت انجام تاریخ شفاهی اهمیت بسیاری دارد.^۲

اولین نسل تاریخ شفاهی دانان حرفه‌ای به‌وسیله آلن نوینز^۳ و لوییز استار^۴ رهبری شدند که بیشتر بر جمع‌آوری مجموعه‌های نوشته‌نشده از افراد برجسته و اطلاعات ناگفته از آنان جهت آگاهی آیندگان تأکید داشتند. نسل دوم از اواسط دهه ۱۹۶۰ میلادی به بعد زمانی که آرشیوهای اولیه تشکیل و نخستین آثار منتشر شد، شکل گرفت. در دهه ۸۰ میلادی استانداردهای پیشرفته‌تری برای تاریخ شفاهی تدوین شد. برنامه‌های عمومی موزه‌ها و کتابخانه‌ها در تاریخ شفاهی گسترش یافت و گرایش نسل سوم به سمت عمومی‌سازی تاریخ شفاهی بود. نسل چهارم تاریخ شفاهی، نسل دانشگاهی است. گسترش تاریخ شفاهی در میان مراکز آموزشی باعث گسترش سیطره کاری آن شده است.^۵ تاریخ شفاهی در مراکز آموزشی و دانشگاه‌ها از دو منظر مورد توجه است. از یک منظر تاریخ شفاهی به‌عنوان

شیوه و روش آموزش در مطالعات اجتماعی است که امکان یادگیری فعال و میان‌رشته‌ای را برای دانش‌پذیران فراهم می‌آورد.^۶ از منظر دیگر تنوع طرح‌ها و موضوعات تاریخ شفاهی اهمیت دارد. موضوع تاریخ شفاهی وقایع گذشته است و به آن بخش از وقایع اشاره دارد که خاطره‌اش در ذهن شاهدان باقی است بنابراین وقایعی موضوع تاریخ شفاهی است که شاهدان آن زنده باشند. تاریخ شفاهی مبتنی است بر قول شاهدان اما آن دسته از شاهدانی که مستقیماً واقعه‌ای را تجربه کرده باشند و روایت‌هایی که از نسلی به نسل دیگر منتقل شده باشد را در بر نمی‌گیرد. فایده اصلی تاریخ شفاهی گردآوری و ضبط بخشی از اطلاعات تاریخی است که رو به نابودی دارد و ضبط آن در قالب اسناد شفاهی ضروری است.^۷ پژوهش تاریخ شفاهی در رشته‌ها و حوزه‌های متفاوتی طرح شده است. پیشینه آن در پژوهش‌های معماری حوزه‌های متنوعی از حرفه طراحی تا تجربه زندگی در محیط مصنوع را در برمی‌گیرد و در حدود نیم‌قرن سابقه دارد.^۸ امروزه طرح‌های بسیاری در زمینه تاریخ شفاهی هنر و معماری در سراسر دنیا در حال انجام است.

تاریخ شفاهی در ایران در حدود سه دهه قدمت دارد. از اواخر دهه ۶۰ شمسی اداره آرشیو تاریخ شفاهی کتابخانه و سازمان ملی اسناد ایران و از اوایل دهه ۷۰ دفتر ادبیات اسلامی شروع به کارکردند. مراکزی نیز خارج از کشور به تاریخ شفاهی در مورد ایران پرداختند.^۹ در حال حاضر تعداد مراکز پژوهشی تاریخ شفاهی در کشور گسترش یافته است اما این موضوع کمتر مورد توجه دانشگاه‌ها بوده است. در حوزه هنر و معماری در چند پایان‌نامه و طرح پژوهشی به تاریخ شفاهی پرداخته شده است.^{۱۰}

روش‌شناسی گردآوری اسناد شفاهی در نظر

مصاحبه مهم‌ترین رکن پژوهش تاریخ شفاهی است و بر مبنای آن مسیر پژوهش تاریخ شفاهی به سه بخش اقدامات پیش از مصاحبه، انجام مصاحبه و اقدامات پس از مصاحبه تقسیم می‌شود. بخش مهمی از اقدامات پیش از مصاحبه به جنبه‌های نظری پژوهش می‌پردازد. مراد از جنبه‌های نظری پژوهش مطالعاتی است که بنیان آن را شکل می‌دهد. در پژوهش گردآوری اسناد شفاهی آموزش معماری داخلی در ایران اولین گام تعیین پرسش‌های پژوهش بود. پس از تعیین پرسش‌ها مخرن شناسایی شدند و پس از آن برنامه‌ریزی پژوهش انجام شد.

تعیین پرسش‌ها

با توجه به آنکه پژوهش تاریخ شفاهی بر مبنای مصاحبه و پرسش و پاسخ میان مخبر و مورخ پیش می‌رود، مهم‌ترین عامل پیش برنده آن تعیین پرسش‌ها است. پیش‌ازاین پرسش‌های اصلی و فرعی پژوهش تعیین شده بود اما ممکن است آن پرسش‌ها نتواند به صورت مستقیم در مصاحبه عنوان شود یا اینکه بسیار کلی باشد و برای یافتن پاسخ لازم باشد به پرسش‌های خردتری تقسیم گردد. در قدم اول تلاش شد مجموعه پرسش‌های کلی با توجه به معیار مشخصی از یکدیگر تفکیک شوند. از آنجاکه موضوع پژوهش به کیفیت آموزش می‌پردازد یکی از معیارها، عوامل مؤثر بر کیفیت تعیین شد. با توجه به آنکه پرسش از گذشته طرح شده است، زمان دومین معیار در تفکیک پرسش‌هاست.

پیش از آنکه پرسش‌های پژوهش دقیق شود تلاش شد تمام اسناد مکتوب مرتبط با موضوع طرح به دقت مطالعه و بررسی گردد. مطالعه اسناد مکتوب سه هدف اصلی را دنبال می‌کند. نخست اطلاع از گذشته و تعیین نقاط مبهمی که باید با کمک اسناد شفاهی روشن گردد، دوم آگاهی از اطلاعات آماری و سوم یافتن نکاتی که در صحت سنجی اسناد شفاهی بتواند راهگشا باشد.

اطلاعات عمومی	آیا پس از انقلاب پذیرش دانشجو انجام شده؟ آخرین سال پذیرش دانشجو چه زمانی بوده است؟ چند دانشگاه رشته معماری داخلی را آموزش می‌دادند؟ آیا انقلاب تغییری در مکان یا نام دانشگاه داشت؟ چرا تعداد قابل توجهی پرونده دوره کاردانی در بایگانی است؟ علت وجود پرونده بانام دیگر مراکز آموزشی چیست؟ چرا سال‌های تحصیل بیش از حد طولانی شده است؟
دانشگاه	نحوه پذیرش بعد از انقلاب تغییر داشت؟ تغییرات برنامه آموزشی پس از انقلاب چه بود؟ تغییرات برنامه آموزشی پس از انقلاب فرهنگی چه بود؟
دانشجو	در سال‌های انقلاب فرهنگی شرایط تحصیل به چه صورت بوده است؟ ادامه تحصیل دانشجویان پذیرفته شده پیش از انقلاب با چه شرایطی پیش رفت؟ تغییرات نظام آموزشی چه تبعاتی برای دانشجویان داشت؟
مربیان	پس از انقلاب مدرسان اصلی معماری داخلی چه کسانی بودند؟ پس از انقلاب فرهنگی مدرسان اصلی چه کسانی بودند؟ آیا مدرسی از دوره قبل در دانشگاه بود؟ مدرک تحصیلی مدرسان جدید چه بود؟ تخصص مربیان جدید چه بود؟
فارغ التحصیلان	آیا توقف آموزش بر فعالیت حرفه‌ای فارغ التحصیلان تأثیر داشت؟ پروانه اشتغال به کار از چه سالی ایجاد شد؟

جدول ۱- مجموعه پرسش‌های طرح از فارغ التحصیلان دهه ۶۰

هرکدام از مخبران وابسته به زمان تنها می‌تواند پاسخگویی بخش معینی از پرسش‌ها باشد در نتیجه برای هر مصاحبه متناسب با سال تحصیل یا تدریس مخبر بخشی از پرسش‌ها انتخاب شد و پیش از مصاحبه، در جلسه هماهنگی زمان مصاحبه به اطلاع مخبر رسید. به منظور هدایت بهتر، در جلسه مصاحبه نیز مخبر پرسش‌ها را در اختیار داشت. با توجه به آنکه خواندن سؤال زمان بر است پرسش‌نامه برای هر مصاحبه به صورت موضوعی تنظیم شد.

معرفی	نام و نام خانوادگی، میزان تحصیلات، سال ورود به دانشگاه، سال فراغت از تحصیل، شغل
اطلاعات عمومی	آیا پس از انقلاب پذیرش دانشجو انجام شده؟ آخرین سال پذیرش دانشجو چه زمانی بوده است؟ چند دانشگاه رشته معماری داخلی را آموزش می‌دادند؟ آیا انقلاب تغییری در مکان یا نام دانشگاه داشت؟ (پاسخ برخی پرسش‌ها در خلال مصاحبه روشن خواهد شد و یافتن پاسخ برخی در نتیجه چند مصاحبه روشن می‌شود و نمی‌تواند مستقیماً مورد سؤال از مخبر باشد)
دانشگاه و پذیرش دانشجو	نحوه ورود به دانشگاه برنامه آموزشی دوره عمومی آموزش دوره تخصصی آموزش
آموزش	شرایط تحصیل تحصیل در دوره کارشناسی ارشد مربیان (پرسش‌های تکمیلی در مورد الگوی فکری و تخصص مربیان را مورخ در خلال مصاحبه و متناسب با مطلب مخبر می‌پرسد و به عنوان موضوع سؤال برای مخبر نوشته نمی‌شود)
فارغ التحصیلان	شرایط ورود به حرفه نظام مهندسی جامعه مهندسان معماری داخلی

جدول ۲- مجموعه موضوعات برگرفته از پرسش‌ها که برای هدایت مصاحبه در اختیار مخبر قرار می‌گیرد

شناسایی مخبران

از مهم‌ترین موارد در طرح تاریخ شفاهی، شناسایی مخبران طرح است. تعداد افرادی که ممکن است از موضوع مورد مطالعه مطلع باشند بسیار زیاد است. با چند نفر از ایشان باید مصاحبه کرد؟ با توجه به محدودیت زمان و بودجه چطور از میان ایشان تعدادی را برای مصاحبه مشخص کنیم؟ اولویت مصاحبه‌ها چطور تنظیم گردد؟

در این پژوهش برای شناسایی مخبران چند گام پیموده شد. نخست فهرست کاملی از فارغ‌التحصیلان تهیه و با توجه به معیار زمان فارغ‌التحصیلان به گروه‌های دهه ۴۰، ۵۰ و ۶۰ تقسیم شدند. در گام دوم در هر دهه افرادی که به‌نوعی پرونده شاخصی داشتند مشخص شدند. به‌عنوان مثال دانشجوی ممتاز بودند یا فعالیت‌های فرهنگی در زمان تحصیل داشتند، افرادی که دوره تحصیلشان بیش‌ازحد طولانی شده بود و افرادی که سابقه فعالیت مؤثری در زمینه حرفه‌ای داشتند. سپس با کمک مشاور اجرایی طرح که شناخت خوبی از اعضای جامعه مهندسان معماری داخلی داشت از میان فهرست مشخص‌شده افرادی که امکان برقراری ارتباط با ایشان وجود داشت، سلامت ذهن داشتند و دچار فراموشی نشده بودند و مهم‌تر از سایر موارد از همکاری با طرح استقبال می‌کردند به‌عنوان مخبران طرح تعیین شدند.

مسیر و برنامه پژوهش

طرح تاریخ شفاهی، با فعالیت‌های مشقت باری همراه است. اولین و مهم‌ترین نیاز طرح، گماردن رهبران و هماهنگ‌کنندگانی است که نسبت به پیشبرد طرح متعهد باشند.^{۱۱} طرح تاریخ شفاهی، دستاورد ۱۵ تا ۲۰ جلسه مصاحبه است که تکمیل آن، گاه تا دو سال به طول می‌انجامد. از همین‌جاست که نقش ظریف هماهنگ‌کننده مشخص می‌شود. هماهنگ‌کنندگان، نقش هدایت طرح را بر عهده‌دارند و هدف، موضوع موردنظر، بودجه و همچنین جدول زمانی که کار در چارچوب آن انجام می‌گیرد، تعیین می‌کنند.^{۱۲} در طرح گردآوری اسناد شفاهی آموزش معماری داخلی در ایران مسئولیت هدایت و برنامه‌ریزی بر عهده مجری بود. در برنامه‌ریزی طرح چند عامل نقش کلیدی داشت: مسائل مرتبط با مصاحبه، میزان اطلاعات شفاهی گردآوری‌شده و تحریر آن‌ها، فناوری‌های ضبط و ثبت، نحوه تحریر، برنامه آرشیو، مدت‌زمان و بودجه طرح.

در نخستین گام برای طرح پیشنهادی یک مشاور علمی آگاه به روش پژوهش، یک مشاور اجرایی آشنا با مخبران و یک مشاور اجرایی آشنا با فناوری ضبط صدا و تصویر مشخص شدند که نقش مهم و مؤثری در پیشرفت طرح داشتند. انتخاب مشاور علمی در بیشتر پژوهش‌های دانشگاهی مرسوم است. هیئت مشورتی مرکب از افرادی است که از طرح تاریخ شفاهی حمایت فکری و معنوی می‌کنند. کار آن‌ها با برنامه‌ریزان و هماهنگ‌کنندگان طرح تفاوت دارد. هدف این گروه رایزنی، کمک به یافتن منابع مالی و حمایتی جدید است تا نیازهای طرح، نظیر ارائه دیدگاه‌های حقوقی، از طریق این هیئت مشورتی تأمین شود.^{۱۳}

پس از مشخص شدن پرسش‌های طرح و شناسایی مخبران، تعداد مصاحبه‌ها تخمین زده شد و با توجه به فرآیند پیش‌بینی‌شده اعضای گروه مشخص شدند. مهم‌ترین عامل در تعیین محدوده پژوهش و تنظیم برنامه بودجه آن است. از میان منابعی که برای آگاهی از فرآیند پژوهش تاریخ شفاهی مطالعه شد، کتاب راهنمای تاریخ شفاهی بیشتر از سایر منابع به مسئله تدوین بودجه و منابع مالی طرح تاریخ شفاهی پرداخته است، نویسنده یک فصل کامل را به این موضوع اختصاص داده است و توضیح می‌دهد: انجام تاریخ شفاهی کاری دشوار و پرهزینه است که همه هزینه‌های آن در مصاحبه خلاصه نمی‌شود. اگرچه مصاحبه دستاورد ملموس تاریخ شفاهی در چندین ساعت آماده می‌شود، اما مراحل آماده‌سازی، قبل از انجام مصاحبه و پردازش داده‌ها پس از انجام آن، فعالیت‌هایی بسیار وقت‌گیر است؛ بنابراین، اختصاص بودجه کافی به این زمان مصرفی، افزون بر هزینه تجهیزات و دیگر نیازها، کلید تکمیل موفق طرح تاریخ شفاهی است پس از مشخص شدن برنامه پژوهش، بخش عملی آن آغاز شد.^{۱۴}

روش‌شناسی گردآوری اسناد شفاهی در عمل

بخش عملی طرح شامل تمام مواردی است که مستقیماً به تجربه گردآوری اسناد شفاهی اشاره دارد. نخستین گام تصمیم‌گیری در خصوص مصاحبه است و وضعیت مواردی شامل شیوه مصاحبه، تعداد افراد حاضر در جلسه، مکان و زمان، آمادگی‌های پیش از مصاحبه و فناوری ضبط را روشن می‌سازد. پس از روشن شدن موارد فوق و پیش از انجام مصاحبه لازم است طبق اصول مشخص‌شده در پژوهش‌های تاریخ شفاهی، مسائل حقوقی و اخلاقی طرح نیز روشن گردد و به اطلاع مخبران برسد.

شیوه مصاحبه

بر اساس میزان تأثیر پرسش‌های از پیش معین در مصاحبه، دو شیوه مصاحبه پدید آمده است، در یکی مورخ به‌تنهایی مصاحبه را هدایت می‌کند و در دیگری مجالی فراهم می‌کند تا مخبر نیز در هدایت مصاحبه سهیم باشد.^{۱۵} هرکدام از این شیوه‌ها نکات قوت و وضعی دارد که متناسب با شرایط طرح در مورد آن تصمیم‌گیری می‌شود.

مشکلات	نکات مثبت	رویکرد
<p>اشتیاق مصاحبه‌گر به یافتن پاسخ تمام پرسش‌ها مجال صحبت از مخبر را بگیرد.</p> <p>در خلال مصاحبه مبحث جدید، مباحث پیش‌بینی‌نشده و غیرمنتظره مطرح می‌شود.</p> <p>مصاحبه‌گر می‌تواند فردی به‌غیر از مورخ شفاهی باشد که مسلط بر مباحث نظری نیست.</p> <p>مسیر مصاحبه متناسب با پیشرفت مطلب می‌تواند انعطاف‌پذیر باشد. ممکن است مطالب جدید که در مسیر مصاحبه پیش‌بینی‌نشده بود نادیده گرفته شود.</p>	<p>بیشتر با رویکردی در تاریخ شفاهی سازگار است که در پی گردآوری اطلاعات تاریخی باشد.</p> <p>مورخ می‌بایست میان اهداف و پرسش‌های برنامه از یک‌سو و دیدگاه و گزینش مخبر از سوی دیگر تعادل ایجاد کند.</p>	<p>هدایت توسط مورخ شفاهی</p>
<p>مصاحبه قالب از پیش تعیین‌شده ندارد و همه‌چیز در هنگام مصاحبه تعیین می‌شود.</p> <p>راهبرد مصاحبه بسیار دشوار است و نیازمند توانایی و تسلط بسیار مورخ شفاهی است.</p> <p>در جریان مصاحبه ممکن است هدایت مصاحبه به‌کلی به مخبر واگذار شود.</p> <p>کیستی مخبر بررسی دقیق‌تری پیش از انجام مصاحبه می‌طلبد.</p> <p>کیستی مورخ شفاهی نیز علاوه بر کیستی مخبر در هدایت مصاحبه مؤثر است.</p>	<p>با رویکردی در تاریخ شفاهی هماهنگ است که در پی گردآوری تفاسیر تاریخی است.</p> <p>مصاحبه تعاملی است میان مورخ و مخبر و مورخ به پرسش‌های کلی بسنده می‌کند.</p> <p>مصاحبه نیازمند واکنش‌های فی‌البداهه است و تنها مورخی کارآزموده بر اساس پرسشی بنیادی توانایی هدایت آن را دارد.</p>	<p>هدایت توسط مورخ شفاهی و مخبر</p>

جدول ۳- شیوه‌های مصاحبه در تاریخ شفاهی

تعداد افراد حاضر در مصاحبه

مصاحبه تاریخ شفاهی به دو صورت گروهی و فردی می‌تواند تنظیم شود. در مصاحبه فردی مورخ با مخبر تنهاست، فایده مصاحبه فردی این است که کسی مانع گفتگو نمی‌شود و کلام طرفین را متوقف نمی‌کند. معمولاً در چنین شرایطی، مخبر هم صادقانه‌تر صحبت می‌کند؛ حال آنکه حضور نزدیکان او در مصاحبه، به‌ویژه کسانی که شاهد وقایع گذشته بوده‌اند، می‌تواند برخی ملاحظات اخلاقی یا اجتماعی را به همراه داشته باشد... گاه در مصاحبه جمعی فوایدی هست که در مصاحبه فردی نیست. مثلاً حضور کسی که با مخبر آشناست یا با او خاطرات مشترک دارد، ممکن است سبب ترغیب حافظه او شود.^{۱۶}

مکان و زمان مصاحبه

مصاحبه می‌تواند در مکان‌ها مختلفی ترتیب داده شود. به‌طور معمول در بیشتر موارد به جهت رعایت راحتی بیشتر مخبر مصاحبه در منزل او انجام می‌شود اما می‌تواند در بیرون از منزل مخبر نیز باشد. بهتر است قبل از انجام مصاحبه محل را بررسی کرد. اگر مصاحبه در محیط کار باشد باید به مسائلی مانند صدای محیط یا احتمال حضور سایر افراد توجه داشت. لازم است مکان مصاحبه برای مخبر شرایط ایجاد آرامش را داشته باشد و از عوامل تأثیرگذار بر کیفیت صدا به دور باشد.^{۱۷}

آمادگی‌های پیش از مصاحبه

مراد از آمادگی‌های پیش از مصاحبه، آمادگی مورخ و مخبر است. در این طرح مورخ همان مجری طرح است که مسئولیت تمام برنامه‌ریزی‌ها و هماهنگی‌ها را نیز بر عهده دارد. پیش از انجام مصاحبه برای دعوت از مخبران گفتگوی حضوری یا تلفنی ترتیب داده می‌شود. در این گفتگو مخبر در جریان موضوع طرح، اهداف و مجموعه پرسش‌های آن قرار می‌گرفت. برخی مخبران پرسش‌هایی از مصاحبه داشتند که به آن پاسخ داده می‌شد. برخی دیگر تمایل داشتند پیش از مصاحبه اصلی گفتگوی آزادانه در مورد موضوع ادامه داشته باشد. بعضی مخبران به گفتگو در خصوص پرسش‌ها اکتفا می‌کردند و بعضی دیگر درخواست داشتند پرسشنامه یا موضوع پرسش‌ها برایشان ارسال شود و در موردش بیشتر فکر کنند.

فناوری ضبط

با ورود ابزار و تجهیزات دیجیتال، فناوری ضبط در تاریخ شفاهی نیز تغییراتی داشته است. با توجه به آنکه امروزه مسلم است از ضبط دیجیتال استفاده خواهد شد، نخستین پرسش در مورد فناوری ضبط انتخاب نوع آن است و مشخص کردن این نکته که فقط صدا ضبط خواهد شد یا صدا و تصویر. تصمیم در مورد نوع فناوری ارتباط مستقیم با بودجه طرح دارد. اگر بنا باشد مصاحبه صرفاً به صورت صوتی ضبط شود هزینه بسیار کمتری در مقایسه با ضبط تصویری خواهد داشت. هم‌چنین بر اساس نوع تجهیزات به تعداد بیشتری نیروی انسانی نیاز دارد. مصاحبه‌های ویدیویی ظرایف بیشتری را که در قالب الفاظ و عبارات نمی‌گنجد ثبت می‌کند، مثل ژست‌ها، تغییر چهره، زبان اشاره یا حرکاتی که نمی‌توان در مصاحبه شنیداری ضبط کرد... کاربرد ویدیو در شرایطی که با مصاحبه‌گر با بیش از یک راوی مصاحبه می‌کند سودمندتر است.^{۱۸} در مصاحبه گروهی به کمک تصویر ویدیویی می‌توان فهمید هرکدام از مخبران به‌تنهایی چه می‌گویند.

مسائل حقوقی و اخلاقی

از مهم‌ترین مسائل در پژوهش تاریخ شفاهی، رعایت مسائل حقوقی و اخلاقی است بخصوص در مورد پژوهشی که زیر نظر یک‌نهاد آموزشی دولتی انجام می‌شود. اولین چارچوب حقوقی برای کار تاریخ شفاهی، بر این منطق قانونی استوار است که در خلال مصاحبه مدرکی به امضا می‌رسد که با اتمام مصاحبه و فرآیند ضبط آن، امکان ارجاع قانون حق نشر را فراهم می‌آورد.^{۱۹} حقوق مورخ نسبت به سایر موارد نسبتاً روشن‌تر است.^{۲۰} مخبر نیز در طرح حقوق مشخصی خواهد داشت که بسته به کیستی مخبر و وضعیت پژوهش مشخص خواهد شد و همواره یکسان نیست.^{۲۱} اگر در پژوهشی مخبر تنها منبع پژوهش باشد سهم عمده‌ای از حقوق پژوهش از آن مخبر است و او می‌تواند مدعی دریافت بخشی از درآمد حاصل از انتشار پژوهش یا خواستار درج نام در عنوان یا پدیدآورندگان شود؛ اما در پژوهش مبتنی بر مصاحبه با مخبران متعدد وضعیت متفاوت است هم‌چنین مخبر می‌تواند برای انتشار مصاحبه محدودیت مشخص کند.^{۲۲}

گذشته از مسائل حقوقی در مورد مسائل اخلاقی، انجمن بین‌المللی تاریخ شفاهی^{۲۳} چارچوبی را مشخص کرده است که به موارد زیر اشاره دارد:

مخبران باید به صورت منصفانه تمام ابعاد حادثه یا رویداد را منعکس کنند.
مخبر باید پاسدار داستانی باشد که بازگو می‌کند، هرچند که تفسیر وی از حادثه فرضی با تعبیرهای متداول متفاوت باشد.

مخبر با رضایت و طیب خاطر و با داشتن اطلاعات کامل از مصاحبه تاریخ شفاهی در مصاحبه شرکت می‌کند. مورخ مراحل آماده‌سازی، روش‌ها و موقعیتی که مصاحبه در آن انجام می‌شود را به‌طور کامل مستند می‌کند زیرا فقط با چنین پیشینه‌ای است که کاربران آینده، امکان داوری درباره محتوای مصاحبه را خواهند داشت.

هرگونه پاداش یا توجه ویژه‌ای که به طرح تاریخ شفاهی معطوف شود لزوماً باید مخبر و جامعه‌ای را که او به نمایندگی از آن مصاحبه کرده است، شامل شود.

هر شخص یا مؤسسه‌ای که صاحب فرآورده نهایی طرح باشد، برای نگهداری مصاحبه، از بالاترین استانداردها

پیروی کند. آن را در اختیار دیگران قرار دهد.^{۲۴}

پردازش و تحریر اسناد شفاهی

مصاحبه رکن اصلی تاریخ شفاهی است اما مهم‌تر از آن اتفاقی است که پس از مصاحبه برای سند شفاهی پیش خواهد آمد. ارزش سند شفاهی به نشر و ایجاد شرایط استفاده و کاربرد آن است. اگر بنا باشد مصاحبه پس از انجام طرح بایگانی شود و در اختیار پژوهشگران قرار نگیرد ارزش کل طرح زیر سؤال خواهد رفت. معمول‌ترین روشی که برای تسهیل استفاده از سند شفاهی انجام می‌شود تحریر^{۲۵} آن است. تحریر از مهم‌ترین بخش‌های پژوهش تاریخ شفاهی است که آگاهی از ظرایف و شرایط آن امر اجتناب‌ناپذیری است.

در میان متخصصان تاریخ شفاهی گروهی موافق تحریر و گروهی مخالف آن هستند. مسائلی که باعث موافقت با تحریر اسناد شفاهی می‌شود متوجه سه عامل اصلی است: نخست شرایط انتشار، دوم شرایط استفاده از دستاورد پژوهش تاریخ شفاهی و سوم شرایط نگهداری و بایگانی. در بسیاری از کشورها با وجود پیشرفت رسانه‌های دیجیتال همچنان انتشار پژوهش‌های علمی وابسته به رسانه‌های مکتوب است. استفاده از نسخه تحریر شده سرعت بیشتری دارد و پژوهشگر می‌تواند با نگاهی اجمالی متوجه شود که آیا مطلبی که به دنبال آن است در سند شفاهی وجود دارد یا خیر. جستجو در نسخه تحریر شده نیز به مراتب سهل‌تر از جستجو در سند صوتی است. مسئله سوم شرایط نگهداری اسناد شفاهی است. تمام مراکز اسناد به امکانات مورد نیاز برای نگهداری اسناد شفاهی مجهز نیستند. از طرفی ماندگاری اسناد مکتوب بیشتر از اسناد شفاهی است و طی تکثیر کمتر آسیب می‌بیند.^{۲۶} در مقابل موافقان، مخالفان تحریر بر این نظر هستند که تحریر سند با امانت‌داری در مغایرت است چرا با تبدیل گفتار به نوشتار مصاحبه تحریف خواهد شد. از دیدگاه برخی صاحب‌نظران، تاریخ شنیداری است. شفاهی بودن از اجزای جدایی‌ناپذیر تاریخ شفاهی و از دیدگاه برخی جوهره آن است... متن تحریری مواجهه غیرمستقیم و با واسطه است با قول شفاهی. قول شفاهی برای هر شنونده حامل کیفیت معنایی است؛ پس در هر بار تحریر، صورتی جدید به خود می‌گیرد. ولیکن هیچ تحریری نهایی نیست و تنها حامل بخشی از معنی گفتار است و بخشی از معنی همواره مغفول می‌ماند.^{۲۷}

بایگانی و نگهداری اسناد گردآوری شده

طرح تاریخ شفاهی تا زمانی که در دسترس قرار نگیرد تمام نشده است.^{۲۸} در دسترس قرار گرفتن طرح تاریخ شفاهی به چند صورت می‌تواند محقق شود. به‌طور معمول در بیشتر منابع، در دسترس قرار گرفتن دستاورد طرح را وابسته به بایگانی بررسی کرده‌اند و دو شیوه کاغذی و دیجیتال را برای آن برمی‌شمارند. امروزه با پیشرفت فناوری شیوه برخط^{۲۹} نیز مرسوم شده است. دونالد ریچی انتشار مقاله از دستاوردهای طرح را نیز از روش‌های اشتراک آن با سایر پژوهشگران می‌داند. هرکدام از روش‌های نگهداری اسناد مزایا و معایبی دارد.

با توجه به آنکه در دنیای امروز اسناد به شیوه دیجیتال گردآوری می‌شود نگهداری به شیوه کاغذی رواج ندارد. اسناد صوتی در این شیوه بایگانی بر روی نوارهای مغناطیسی ضبط شده بودند و در اثر استفاده زیاد کیفیت آن به شدت افت می‌کرد در نتیجه کمتر پیش می‌آمد سند صوتی در اختیار پژوهشگران قرار گیرد و نسخه تحریر شده استفاده می‌شد. استفاده از بایگانی دیجیتال مشکل افت کیفیت را ندارد و تکثیر سند را ساده کرده است اما همیشه تهدید از بین رفتن حافظه دیجیتال به دلیل ویروس‌ها یا ناوارد بودن مسئول بایگانی وجود دارد. برای حل این معضل معمولاً چند نسخه کپی از سند تهیه می‌شود. انتشار برخط نیز مزایا و معایبی دارد. در عین حال که استفاده از سند صوتی و دستاورد طرح را برای پژوهشگران ساده می‌کند، احتمال سرقت علمی را نیز بسیار بالا خواهد برد. انتشار مقاله از طرح تاریخ شفاهی دستاورد حاصل را از نگاه مورخ بیان خواهد کرد. برای پژوهشگرانی که صرفاً به دنبال نتیجه پژوهش باشند، انتشار مقاله مفید خواهد بود بخصوص که ممکن است مقاله نگاهی تحلیلی نسبت به وقایع داشته باشد اما نمی‌توان آن را انتقال سند به پژوهشگران دانست.

مسئله نگهداری و انتشار طرح تاریخ شفاهی نیز مانند سایر بخش‌ها ظرایف و لطایف خاص خود را می‌طلبد و برخی پژوهشگران تاریخ شفاهی مانند نانسی مک‌کی بر این حوزه متمرکز هستند. او در طرح‌های تاریخ شفاهی

نقش مرکز نگهداری اسناد را به جهت آنکه واسط میان تولیدکنندگان سند شفاهی و استفاده‌کنندگان از سند است بسیار مهم می‌داند و توصیه می‌کند در طرح‌های کلان تاریخ شفاهی از بایگانی شخصی استفاده نشود بلکه متناسب با نیاز طرح بایگانی مناسب برای آن ایجاد گردد.^{۳۰}

آماده‌سازی اسناد برای نگهداری در بایگانی چند مرحله دارد. مرحله اول تهیه شناسنامه سند است که شامل مشخصات مخبر، مورخ و مصاحبه می‌شود. مرحله دوم طبقه‌بندی اسناد و تهیه فهرست از آن است. طبقه‌بندی اسناد با معیارهای مختلفی مانند جای‌ها، گروه‌های اجتماعی و رویدادها انجام می‌شود. مرحله سوم نشانه‌گذاری اسناد است. اسناد به کمک نشانه‌ها می‌توانند بازیابی شوند و در اختیار مراجع قرار گیرند.^{۳۱}

پس از آماده‌سازی اسناد مرحله مهم بعد نگهداری اسناد در بایگانی مناسبی است که ضمن حفاظت آن را در اختیار سایر پژوهشگران قرار دهد. در طرح گردآوری اسناد شفاهی آموزش معماری داخلی در ایران تا زمانی که شرایط مساعد نگهداری از اسناد در دانشگاه و مرکز اسناد ایجاد شود، اسناد شفاهی در بایگانی شخصی مورخ نگهداری خواهد شد که نیازمند رعایت اصول و مراتبی از جانب اوست. اسناد در حافظه جانبی مستقل نگهداری می‌شود. جهت اطمینان از حفاظت اسناد یک نسخه کپی از تمام اسناد حاصل از پژوهش و دو نسخه کپی از اسناد صوتی همراه با نسخه تحریر شده در حافظه‌های مستقل دیگر ذخیره شده است. با توجه به حجم و تنوع اسناد مرتبط با طرح از نرم‌افزارهای مدیریت اطلاعات برای ساماندهی و تسریع دسترسی به اسناد استفاده می‌شود.^{۳۲}

جمع‌بندی

در نگاهی ساده‌انگارانه تاریخ شفاهی ضبط سخنرانی یا قرائت مدرک تاریخی است. حتی پیش می‌آید شناخته‌شده‌ترین بایگانی‌های تاریخی در کشور فیلم یا صدای ضبط‌شده را با عنوان تاریخ شفاهی منتشر کنند؛ اما چنین اسنادی به هیچ‌وجه تاریخ شفاهی نیست چراکه تاریخ شفاهی در نتیجه مصاحبه‌ای است با ساختار مشخص که در نتیجه پژوهشی منسجم شکل می‌گیرد. در مصاحبه تاریخ شفاهی فنون مصاحبه رعایت می‌شود.

تاریخ شفاهی با دیگر انواع پژوهش‌های وابسته به اسناد شفاهی نه تنها از نظر فن مصاحبه متفاوت است بلکه در اقدامات پس از مصاحبه نیز تفاوت دارد. در پژوهش تاریخ شفاهی محصول مصاحبه با رعایت اصول بدون پردازش می‌شود در صورتی که در دیگر انواع مصاحبه ممکن است سند صوتی یا تصویری هرگز پردازش نشود و در پژوهش‌ها تنها بخش‌هایی از آن نقل گردد.

رسالت دیگر پژوهش تاریخ شفاهی جنبه عمومی آن است. اسناد حاصل از پژوهش به صورت کتبی، صوتی و یا ترکیبی در قالب‌های رقومی و غیر رقومی منتشر می‌شود تا در اختیار آیندگان قرار گیرد. در حقیقت هدف اصلی تاریخ شفاهی انتقال شاهدهی از گذشته به آینده است.

برخی صاحب‌نظران تاریخ شفاهی را همان گردآوری اسناد شفاهی می‌دانند و برداشت از اسناد را بر عهده خواننده می‌گذارند. برخی دیگر میان گردآوری اسناد شفاهی و تاریخ شفاهی تفاوت قائل هستند و تاریخ شفاهی را روایتی از اسناد شفاهی می‌دانند که بر مبنای کیستی مخبر، مورخ یا توجه به محتوای سند اعتبارسنجی می‌شود. تدوین اسناد شفاهی ممکن است روایت مورخ یا روایت مشترک مورخ و مخبر از موضوع پژوهش باشد.

نتایج حاصل از پژوهش متکی بر اسناد شفاهی در صورتی که با رعایت اصول مشخص شده در مطالعه تاریخ شفاهی انجام شود، سندی گران‌بهاست که اطلاعات مستند نشده در مورد جوامع، پیشه‌ها، رویدادها و زندگی اشخاص را از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌کند.

پی‌نوشت‌ها

۱. مخبر، راوی یا مصاحبه‌شونده
۲. مری کی کوینن و سامر باربارا دلبلیو ۱۳۹۲، ۱۸
۳. Allan Nevins
۴. Luis Star
۵. ابوالفضل حسن‌آبادی ۱۳۸۵، ۲۹
۶. Ruth Stewart Busby 2011, 175
۷. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۳۳
۸. Kevin P. Block 2020, 1

در سال ۱۹۶۹، فیلیپ بودون مطالعه‌ای درباره نخستین ساختمان مسکونی لوکوربوزیه در فرانسه را منتشر

- کرد که بر مبنای مصاحبه با ساکنان تنظیم شده بود. پروژه تاریخ شفاهی معماران شیکاگو در سال ۱۹۸۳ با حمایت مؤسسه هنر شیکاگو آغاز شد. سال ۱۹۸۹ زندگی معماران به‌عنوان بخشی از طرح داستان‌های ملی کتابخانه بریتانیا آغاز شد. در سال ۱۹۹۴ جان پیتز تاریخ شفاهی معماری مدرن را منتشر کرد. در سال ۲۰۰۶ ویژه‌نامه‌ای برای نشریه تاریخ طراحی در مورد تاریخ شفاهی و مطالعات طراحی توسط لیندا سندینو خالق مجموعه صداهایی از هنرهای تجسمی منتشر شد. در سال ۲۰۱۳ آدرلی پتی مجموعه مصاحبه‌هایی با ساکنان ساختمان‌های نوسازی شده را در کتابی به نام داستان‌های ساختمان‌های بلندمرتبه؛ صداهایی از مجتمع‌های مسکونی شیکاگو منتشر کرد (Kevin P. Block, ۲۰۲۰، ۱). بسیاری از طرح‌های تاریخ شفاهی مانند تاریخ شفاهی معماران شیکاگو که از سال ۱۹۸۳ آغاز شده است همچنان ادامه دارد و بایگانی کاملی از اسناد صوتی، تصویری و متن به‌صورت برخط در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد.
۹. ابوالفضل حسن‌آبادی ۱۳۸۵، ۳۰
۱۰. در ایران، نخستین توجه به تاریخ شفاهی معماری به سال ۱۳۸۱ و یادداشتی از دکتر مهرداد قیومی بیدهندی بازمی‌گردد که در آن از تاریخ شفاهی معماری ایران و ضرورت پرداختن به آن گفته شد. مورخان معماری تاکنون کمتر به تاریخ شفاهی معماری ایران پرداخته‌اند و محدود پژوهش‌های انجام‌شده با اقتباس از مصادیق غربی بیشتر متوجه زندگی و آثار معماران دوران معاصر بوده است (سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۷۹).
۱۱. مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو ۱۳۹۲، ۷۲
۱۲. همان
۱۳. مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو ۱۳۹۲، ۸۰.
۱۴. مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو ۱۳۹۲، ۱۳۳
۱۵. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۹۵
۱۶. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۱۰۱
17. Sommer and Quinlan 2009, 59
۱۸. مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو ۱۳۹۲، ۱۰۵
۱۹. مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو ۱۳۹۲، ۵۰
۲۰. در بسیاری از جوامع معمول است که حق مؤلف هر اثر تا سی سال پس از مرگش، محفوظ است و هرگونه سوءاستفاده از طریق قانونی قابل پیگیری است. در ایران بر اساس قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان که در سال ۱۳۴۸ در مجلس شورای اسلامی تصویب شد این مدت سی سال بود اما در سال‌های اخیر به پنجاه سال افزایش یافت (سیده میترا هاشمی
۲۱. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۱۷۰
۲۲. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۱۷۱
23. Oral History Association
۲۴. مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو ۱۳۹۲، ۵۲
25. transcription
۲۶. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۶، ۱۸۸
۲۷. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۶، ۱۹۱
28. Ritchie 2003, 26
29. online
30. MacKay 2007, 15
۳۱. سیده میترا هاشمی ۱۳۹۳، ۱۴۸
۳۲. نرم‌افزاری که در این طرح مورد استفاده قرار گرفته است، نرم‌افزار پژوهیار است. دلایل انتخاب این نرم‌افزار پشتیبانی کامل آن از زبان فارسی و امکان بایگانی انواع سند از مقاله تا فیلم و مصاحبه در محیط طراحی شده است. کتابخانه طرح نسخه‌ای از تمام اسناد را پیوست دارد.

منابع

فارسی

- ابوالفضل حسن‌آبادی. ۱۳۸۵. *تاریخ شفاهی در ایران*. مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
- سیده میترا هاشمی. ۱۳۹۳. *مقدمه‌ای بر تاریخ شفاهی معماری ایران*. تهران: روزنه.
- _____ . ۱۳۹۶. «تبدیل گفتار به نوشتار در تایم شفاهی؛ رویکردها و روش‌ها». کتاب. در تدوین در *تاریخ شفاهی*. تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.
- مری کی کوینلن و سامر باربارا دبلیو. ۱۳۹۲. *راهنمای تاریخ شفاهی*. اول.. ترجمه‌ی رضا مهاجر. تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

لاتین

- Kevin P. Block. 2020. «The New Oral History of Architecture: Review Essay». *The Oral History Review*. *The Oral History Review* 47 (1) January: 104-111. DOI: 10.1080/00940798.2020.1718939. accessed at 10/01/2021. <https://www.tandfonline>.

com/doi/full/10.1080/00940798.2020.1718939

- MacKay, Nancy. 2007. *Curating oral histories: from interview to archive*. Walnut Creek, Calif: Left Coast Press.
- Ritchie, Donald A. 2003. *Doing oral history: a practical guide*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Ruth Stewart Busby. 2011. «Learning through Doing: Preservice Teacher Training in Historical Inquiry through Oral History Projects. ». *The Oral History Review*. The Oral History Review 38 (1) January: 175-184. DOI: 10.1093/ohr/ohr048.accessed at 10/01/2021. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1093/ohr/ohr048>
- Sommer, Barbara W. and Mary Kay Quinlan. 2009. *The oral history manual*. 2. ed. American Association for State and Local History book series. Lanham: AltaMira Press.

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Research Methodology in Accumulating the Oral Testimonies Concerning Teaching Interior Design in Iran

Nooshin Ziashahabi¹

Abstract

The establishment of the Decorative Arts faculty and education of interior design can be traced back around 60 years. When it comes to the education of a specific academic discipline, like interior design, study the relevant history is inevitable to improve the quality of education. Investigating the history of interior design education in Iran, we encountered the scarcity of written documents in this field, therefore; the need of using oral testimonies emerges. Hence, oral testimonies are very important in studying the history of interior design education and the lack of it will cause losing the useful information forever. Research that is based on oral documents is often referred to as oral history, which is one of the most effective types of research in historical and social studies. Today, this type of research has spread significantly in research and academic communities around the world. But is any method of collecting oral documents an oral history? Is the nature of the document sufficient reason to call it oral history? What are the etiquettes of dealing with an oral document? This paper tries to unveil the research methodology of dealing with oral documents in a research project about the origin of academic training of interior design in Iran.

Oral history is often equated with interviews or lectures, but in fact, oral history research goes beyond gathering and recording information. This type of research is a specialized field of historical studies with specific techniques that distinguish it from just collecting oral documents. The basis of information in oral history is the interview, which is conducted with a clear structure and as a result of coherent research. The interview forms a purposeful dialogue between the historian and the interviewee that distinguishes it from recollection. In addition to the importance of determining the research plan, oral history, like any other research, has two theoretical and practical aspects. The theoretical aspect includes the intellectual foundations of the research, which are rooted in the purpose and destination of the project. The practical aspect, in other words, is the same as the general issues in oral history and pays attention to the details that are necessary to guide the project and provides instructions for conducting interviews, recording, and maintaining research documents. These two aspects are not separated from each other and knowledge of each adds to the quality of the other.

This paper is organized into three main sections. The first part describes what oral history is and provides an overview of its definition, background, subject matter, and history in Iran. The second part reviews the theoretical foundations of the oral history research project. Issues such as setting questions, identifying informants, and determining the research program and roadmap. The third part deals with the practical experience of doing an oral history project. In conclusion, an attempt is made to review the most important points that the researcher of oral testimonies should consider.

Keyword: Oral history, Oral testimonies, Academic education, Interior Design

1. Instructor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, University of Art, Tehran, Iran & PhD Candidate in Architecture, School of Architecture and Environmental Design, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran. Email: n.ziashahabi@art.ac.ir